

Yurt Dışı Hizmet Borçlanması

Mahmut ÇOLAK
SGK Başmüfettişi
C Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı

ÖZ: Bu çalışmada, Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde borçlanma yoluyla sigortalı hizmet kazanımlarından biri olan yurt dışında geçen hizmetlerin borçlanması işlenmiştir. Özellikle en son 6552 sayılı (Torba) Kanunla yurt dışı hizmetlerin borçlanılmasını düzenleyen 3201 sayılı Kanunda yapılan düzenlemeler dâhil yurt dışı borçlanma usul ve esaslarına yer verilmiştir.

ANAHTAR KELİMELELER: Kesin dönüş, sosyal yardım, sosyal güvenlik sözleşmesi

MEVZUAT İLİŞKİSİ	
İlgili Kanunun Sayısı/Kısaltılmış Adı	İlgili Kanunun Maddesi/Fıkrası/Bendi
3201/Yurtdışı Hizmet Borçlanma Kanunu	Tüm Maddeleri
5510/Sosyal Güvenlik Kanunu	4-41
6552/Torba Kanun	28-29

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, 08.05.1985 tarihli 3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun; Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup ta çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin 18 yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde 1 yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, prim ödenmemiş olması ve istekleri hâlinde, sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesini amaçlamıştır. Yasa ile getirilen bu sosyal güvenlik hakkı isteğe bağlı bir uygulama olup, yurtdışında çalışan veya ev kadını olarak geçen bir vatandaşımız isterse bu yasa hükümlerinden yararlanabilecek, istemez ise yararlanmayacaktır.

Bu çalışmamızda, yurt dışı hizmet borçlanması konusu 10 Eylül 2014 tarihli 6552 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler ışığında soru cevaplarla açıklanmaya çalışılacaktır.

2. KESİN DÖNÜŞ NE ANLAMA GELİR?

06.11.2008 tarihli 27046 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 4'üncü maddesine göre "kesin dönüş" aylık tahsis talebinde bulunanların yurtdışındaki çalışmalarının sona ermesi, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamaları durumudur. "Sosyal yardım"; bulunulan ülke mevzuatı kapsamında, geçimlerini sağlayacak hiçbir gelirleri olmayan veya mevcut gelirleriyle geçimlerini sağlamakta güçlük çeken kişilerin asgari geçim düzeyi ile sınırlı olmak üzere geçimlerinin sağlanması amacıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından muhtaçlık durumuna ve süresine göre ödenen, ikamet şartına bağlı nakdi yardımlardır.

3. BORÇLANMA TUTARI NASIL HESAPLANIR?

Borçlanılacak her 1 gün için tahakkuk ettirilecek borç tutarı, başvuru tarihindeki 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 82'nci maddesinde belirtilen prime esas asgari ve azamî günlük kazanç arasında seçilecek günlük kazancın % 32'sidir. Aşağıdaki tabloda yıllara göre günlük asgari ve azami tutarlara yer verilmiştir.

Tablo-1: Yurtdışı Hizmet Borçlanma Tutarları

Tarih Aralığı	Oran (%)	Günlük Asgari Tutar (TL)	Günlük Azami Tutar (TL)
08.05.2008– 31.12.2008	32	6,82	44,29
01.01.2009– 30.06.2009	32	7,10	46,17
01.07.2009– 31.12.2009	32	7,39	48,14
01.01.2010- 30.06.2010	32	7,78	50,54
01.07.2010- 31.12.2010	32	8,11	52,72
01.01.2011- 30.06.2011	32	8,49	55,18

01.07.2011-31.12.2011	32	8,92	57,98
01.01.2012-30.06.2012	32	9,45	61,42
01.07.2012-31.12.2012	32	10,03	65,19
01.01.2013-30.06.2013	32	10,44	67,85
01.07.2013-31.12.2013	32	10,89	70,78
01.01.2014-30.06.2014	32	11,42	74,23
01.07.2014-31.12.2014	32	12,09	78,58
01.01.2015-30.06.2015	32	12,81	83,26
01.07.2015-31.12.2015	32	13,58	88,27

4. BORÇLANILAN SÜRELER NASIL DEĞERLENDİRİLİR?

Borçlanılan süreler, yurda kesin dönüş yapılmış olması şartıyla aylık tahsisi için yazılı talep halinde, 5510 sayılı Kanununun 41'inci maddesinin son fıkrası hükmüne göre, borçlanılan prime esas gün sayısı borçlanılan ilgili aylara mal edilir. Seçilen prime esas kazanç, borcun ödendiği tarihteki prime esas asgarî kazanç oranlanarak, söz konusu oran ilgili ayın prime esas asgarî kazancı ile çarpılır. Bulunan tutar, ilgili ayın prime esas kazancı kabul edilir. Ancak hesaplanan prime esas kazanç hiçbir suretle o ayın prime esas azamî kazancını geçemez. Ödeme yapılan gün sayısı prim ödeme gün sayısına ve prime esas kazanç dâhil edilir.

5. BORÇ TUTARI NE ZAMAN ÖDENİR?

Tahakkuk ettirilen borç tutarı, tebliğ edildiği tarihten itibaren 3 ay içerisinde TL olarak ödenir. Tahakkuk ettirilen prim borcunu tebligat tarihinden itibaren 3 ay içerisinde ödemeyenler için yeniden başvuru şartı aranır.

6. HANGİ HALLERDE YAPILAN ÖDEMELER İADE EDİLİR?

Borçlanmadan sonradan vazgeçenler ile yapılan borçlanma sonrasında aylık bağlanması için gerekli şartları yerine getiremeyenlere ve bunların hak sahiplerine talepleri üzerine yaptıkları ödemeler faizsiz olarak iade edilir.

7. SÜRE TESPİTİ NASIL YAPILIR?

Yurt dışındaki sigortalılık sürelerinin tespitinde, bunu belirten ve istek sahibinin ibraz edeceği ispatlayıcı belgelerde kayıtlı bulunan tarihler arasındaki son tarihten geriye doğru olmak üzere gün sayıları esas alınır, bu tespit 1 yıl 360 gün, 1 ay 30 gün hesaplanır.

8. BORÇLANILAN GÜN SAYISININ ETKİSİ NEDİR?

Sosyal güvenlik kanunlarına tabi hizmetleri olanların, borçlandıkları gün sayısı, prim ödeme gün sayıları ile ilgili hizmetlerine katılır.

Sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler borçlanılmış ise, sigortalılığın başlangıç tarihi, borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülür.

Sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi hizmeti bulunmayan istek sahiplerinin sigortalılıklarının başlangıç tarihi, borçlanılan gün sayısını tamamen ödedikleri tarihten borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülen tarihtir.

9. BORÇLANILAN SÜRELER HANGİ SİGORTALILIK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLİR?

Yurtdışı hizmet borçlanmasına ait süreler 5510 sayılı Kanuna göre hangi sigortalılık haline göre geçmiş sayılacağı belirlenmesinde; Türkiye’de sigortalılıkları varsa borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre, sigortalılıkları yoksa 4/1-b (Bağ-Kur) kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

10. YURT DIŞINDAKİ ÇALIŞMA İLK İŞE GİRİŞ TARİHİ SAYILIR MI?

Aşağıdaki tabloda belirtildiği üzere, sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülkelerdeki hizmetlerini, borçlananların, sözleşme yapılan ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak dikkate alınmaz. Ancak, uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde Türk sigortasına girişinden önce âkit ülke sigortasına girdiği tarihin Türk sigortasına girdiği tarih olarak kabul edileceğine ilişkin özel hüküm bulunan ülkelerdeki sigortalılık sürelerini borçlananların âkit ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilir.

Tablo-2: Sosyal Güvenlik Sözleşmesi İmzalanan Ülkeler

Ülke Adı	İmza Tarihi	Yürürlük Tarihi
İngiltere	09.09.1959	01.06.1961
Almanya	30.04.1964	01.11.1965
Hollanda	05.04.1966	01.02.1968
Belçika	04.07.1966	01.05.1968
Avusturya	12.10.1966	01.10.1969
İsviçre	01.05.1969	01.01.1972
Fransa	20.01.1972	01.08.1973
Danimarka	22.01.1976	01.02.1978
İsveç	30.06.1978	01.05.1981
Norveç	20.07.1978	01.06.1981
Libya	13.09.1984	01.09.1985
KKTC	09.03.1987	01.12.1988
Makedonya	06.07.1998	01.07.2000
Azerbaycan	17.07.1998	09.08.2001
Romanya	06.07.1999	01.03.2003
Gürcistan	11.12.1998	20.11.2003
Bosna-Hersek	27.05.2003	01.09.2004
Kanada	19.06.1998	01.01.2005
Kebek	15.10.1998	01.01.2005

Çek Cumhuriyeti	28.06.2001	01.01.2005
Arnavutluk	15.07.1998	01.02.2005
Lüksemburg	08.12.2004	01.06.2006
Hırvatistan	12.06.2006	01.06.2012
Slovakya	25.01.2007	01.07.2013
Sırbistan	26.10.2009	01.12.2013

11. AYLİK TAHSİSİ ŞARTLARI NELERDİR?

Değerlendirilen sürelerle istinaden aylık tahsisi yapılabilmesi için;
Yurda kesin dönülmüş olması,
Tahakkuk ettirilen borcunun tamamının ödenmiş olması,
Borcunun tamamının ödenmesinden sonra yazılı istekte bulunulması şarttır.

12. AYLİK NE ZAMAN BAĞLANIR?

Tahsise hak kazananların aylıkları, yazılı istek tarihini takip eden aybaşından itibaren başlatılmak üzere bağlanır.

13. AYLİK NE ZAMAN KESİLİR?

Aylık bağlananlardan tekrar yurt dışında yabancı ülke mevzuatına tabi çalışanlar, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanların aylıkları, tekrar çalışmaya başladıkları veya ikamete dayalı bir ödenek almaya başladıkları tarihten itibaren kesilir. Türkiye'de sigortalı olarak çalışmaya başlayanlar hakkında sosyal güvenlik destek primine tabi olarak çalışılmasına ilişkin hükümler uygulanır.

Yurt içinde veya yurt dışında çalışması sona erenlerin veya ikamete dayalı bir ödenek alanlardan ödenekleri sona erenlerin, aylıklarının tekrar ödenmesi için yazılı talepte bulunmaları halinde, talep tarihini izleyen aybaşından itibaren aylıkları tekrar ödenmeye başlanır.

14. KISMİ AYLİK NEDİR?

Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 4'üncü maddesine göre "kısmi aylık" sosyal güvenlik sözleşmesine istinaden birleşik sigortalılık süreleri üzerinden taraflardan biri tarafından kendi sigortalılık ve mevzuatına göre bağlanan aylıklardır.

15. KISMİ AYLIKLAR TAM AYLIĞA NASIL ÇEVİRİLİR?

Sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle sosyal güvenlik kanunlarına göre kendilerine veya hak sahiplerine kısmi aylık bağlanmış olanlar, talep ettikleri takdirde, tahakkuk ettirilen borçlarını tamamen ödemeleri şartıyla kısmi aylıkları, borçlarını ödedikleri tarihi takip eden

aybaşından itibaren tam aylığa çevrilir. Bu uygulamada borç miktarının tahakkukunda sözleşme akdedilen ülkenin sigorta kurumlarınca gönderilmiş olan hizmet cetvelindeki, tam aylığa yeterli olan gün sayıları nazara alınır. Ancak, istekleri halinde sigortalı veya hak sahipleri, hizmet cetvelindeki gün sayılarının tamamını da borçlanabilirler.

16. TRANSFER OLUNAN PRİMLERİN İADESİ MÜMKÜN MÜ?

Türk vatandaşları hesabına yabancı ülkelerdeki sosyal güvenlik kurumlarına yatırılmış bulunan primlerin, ülkelerarası anlaşmalarla Türkiye'ye transferlerinin sağlanması halinde;

Transfer olunan primlere ilişkin sürelerin tamamını borçlanarak, tahakkuk ettirilen borcunu da ödemiş olanlara, transfer olunan primlerin tamamı,

Transfer olunan primlere ilişkin sürelerin bir kısmını borçlanarak tahakkuk ettirilen borcunu da ödemiş olanlara, transfer olunan primlerin borçlandıkları süreye isabet eden orandaki miktarı,

Transfer tarihindeki cari kur üzerinden Türk Lirası karşılığı olarak ilgili sosyal güvenlik kuruluşunca sigortalıya, hak sahiplerine veya mirasçılara iade edilir.

17. ÇAKIŞAN SÜRELER BORÇLANDIRILIR MI?

Sosyal güvenlik kanunlarına göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları kapsamında geçen sürelerle çakışan yurtdışı süreleri borçlandırılmaz.

18. BORÇLANMA SÜRELERİNİN NE KADARI BORÇLANILIR?

Borçlanma için başvuruda bulunanlar, yurtdışında geçen sürelerinin tamamını veya istediği kadarını borçlanabilirler. Kısmi borçlanma yapmak isteyenler, borçlanacakları süreleri gün, ay ve yıl olarak belirtmek zorundadırlar.

19. BORÇLANMA BAŞVURUSUNDA HANGİ BELGELER HAZIRLANIR?

Borçlanma başvuruları, örneği Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından hazırlanan ve Sosyal Güvenlik Kurumunun internet sayfasında yayımlanan "Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesi" ile yapılır. Yurtdışı Hizmet Borçlanma Talep Dilekçesinde, yurtdışında borçlanma kapsamında geçen sigortalılık veya ev kadını olarak geçen süreleri bulunan kişinin adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, borçlanılmak istenilen sürenin niteliği ve süresi, borçlanma miktarının hesabına esas bir günlük prime esas kazanç tutarı ve tebligat adresi ile Türkiye'de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi geçen çalışmaları varsa kurumu, sigortalılık statüsü, sicil numarası ve süresi belirtilir.

20. YURTDIŞI SİGORTALILIK SÜRELERİNE AİT BELGELER NELERDİR?

Borçlanma yapılabilmesi için;

- ❖ **Borçlanılacak süre sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmiş ülkelerde geçmişse;**

Çalışılan ülkede bağlı bulunulan sigorta merciinden alınacak hizmet cetveli veya sigorta kartlarından,

- ✓ Sigortalıların çalıştıkları iş yerlerinin resmi kuruluşlara ait olması veya resmi kuruluşlarca ya da kamu kurumu olarak kabul edilen kuruluşlarca düzenlenmesi halinde, belgelerin ayrıca tasdikine gerek kalmaksızın; çalışılan ülkede işyerinin ait olduğu belediyelerce düzenlenmiş hizmet belgeleri, vergi dairelerince çalışılan sürelerle ilişkin düzenlenmiş belgeler, iş bulma kurumlarınca işsizlikte geçen sürelerle ilişkin verilen belgeler, ilgili meslek kuruluşları veya birliklerince veya diğer resmi kuruluşlarca verilen hizmet belgelerinden,
- ✓ Yurtdışında kendi adına ve hesabına çalışanların bağlı oldukları vergi dairesi, ilgili meslek kuruluşu veya birliklerince verilen hizmet belgesinden,
- ✓ Bulunulan ülkelerdeki Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alınacak ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerinden,

❖ **Borçlanılacak süre sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmemiş ülkelerde geçmişse;**

Bulunulan ülkelerdeki Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alınacak ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerinden,

- ✓ Yurtdışında çalıştıkları iş yerlerinden alacakları hizmet sürelerini gösterir bonservisleri ile birlikte pasaportlarında bulunan çalışma izinlerinin tercümelerinden,
- ✓ Gemi adamları, çalıştıkları geminin bayrağını taşıdıkları ülkelerde bulunan Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerinden alacakları ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerini veya iş yerlerinden alacakları sigortalılık sürelerini gösterir bonservisleri ile gemilerde çalıştıklarını gösterir belgelerde kayıtlı bulunan çalışma izinlerinin tercüme ya da pasaportlarında çalışma süreleri ile örtüşen giriş-çıkış tarihlerini gösterir sayfaların örneklerinden durumlarına uygun olan belgenin Sosyal Güvenlik Kurumuna ibraz edilmesi gerekir.

❖ **Ev kadını olarak geçen süreler için;**

Yurtdışında oturduklarına dair alacakları ikamet belgesinin Türkiye'de yeminli tercüme bürolarınca yapılmış veya yurtdışında bulunan Türk temsilciliklerince akredite edilmiş tercümanlarca yapılmış ve ilgili temsilcilikçe onaylanmış tercümesi ya da çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlik veya ataşeliğinin bulunduğu Türk temsilciliklerinde söz konusu birimlerin ikamet belgesine istinaden düzenleyecekleri belge ile birlikte, ikamet belgesi temin edilemiyorsa yurtdışına çıkış ve yurda giriş tarihlerinin, fotoğraf ve künye bilgilerinin bulunduğu pasaport sayfalarının fotokopisi ya da emniyet müdürlüklerinden alacakları yurda giriş-çıkış çizelgesi ile belgelendirilir.

21. SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNUN ARAŞTIRMA YETKİSİ NEDİR?

Borçlandıkları süreler dikkate alınarak malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananların aylık alma şartlarının devam edip etmediği hususu, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından, gerekli görülen zaman ve hallerde araştırılabilir. 6 aydan daha uzun süre yurtdışında bulunmuş olanlar, yurtdışında çalışıp çalışmadıklarını ve ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alıp almadıklarını gösterir belgeleri, örneği Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından

hazırlanan “3201 sayılı Kanuna Göre Aylık Alanlara Mahsus Yoklama Belgesi” ile birlikte söz konusu 6 aylık sürenin dolduğu tarihten sonra 3 ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermek zorundadırlar.

Sosyal Güvenlik Kurumu, malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananların 6 aydan daha uzun süre ile yurt dışında bulunup bulunmadıklarını, her yıl Emniyet Genel Müdürlüğünden alınacak kayıtlarla tespit eder.

Yıl içinde aylık bağlananların yoklama işlemleri, takip eden yıldan itibaren başlatılır.

Yoklama işlemleri sonucunda 6 aydan daha uzun süre yurtdışında buldukları halde, yukarıda sayılan belgeleri belirtilen süre içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermediği tespit edilenlerin aylıkları, bildirim yapılmaksızın söz konusu belgelerin intikaline kadar durdurulur.

Aylıkları durdurulanların Sosyal Güvenlik Kurumuna ibraz edecekleri belgelerden ya da Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yapılacak olan araştırma sonucunda, yurtdışında;

- ✓ Çalışmadıkları, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almadıkları tespit edilenlerin aylıkları, durdurulduğu tarihten geçerli olmak üzere ödenir.
- ✓ Çalıştıkları, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği aldıkları tespit edilenlerin aylıkları kesilir. Yersiz yapıldığı tespit edilen ödemeler geri alınır.

Evli ya da birlikte yaşayan çiftler için ödenen sosyal yardımlar her iki eş için de ödeniyor olarak kabul edilir. Sosyal sigorta kurumları tarafından sosyal sigorta ödeneklerine ilave olarak ya da sigorta ödeneği olarak ödenen prim karşılığı olmayan ödenekler sosyal yardım kapsamına girmez.

22. SONUÇ

6552 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin 18 yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde 1 yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, prim ödenmemiş olması ve istekleri hâlinde, sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmektedir. Uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde Türk sigortasına girişinden önce âkit ülke sigortasına girdiği tarihin Türk sigortasına girdiği tarih olarak kabul edileceğine ilişkin özel hüküm bulunan ülkelerdeki sigortalılık sürelerini borçlananların âkit ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilecektir.

Kaynak: İnsan Kaynakları Yönetimi Dergisi Mart Ayı Eki'dir İzinsiz Dağıtılp Çoğaltılamaz.